

Naturvårdsenheten
Markus Fredriksson
0155-26 40 00

Datum

2007-12-10

Dnr

511-5835-2006

Skötselplan för Perstorpsskogens naturreservat

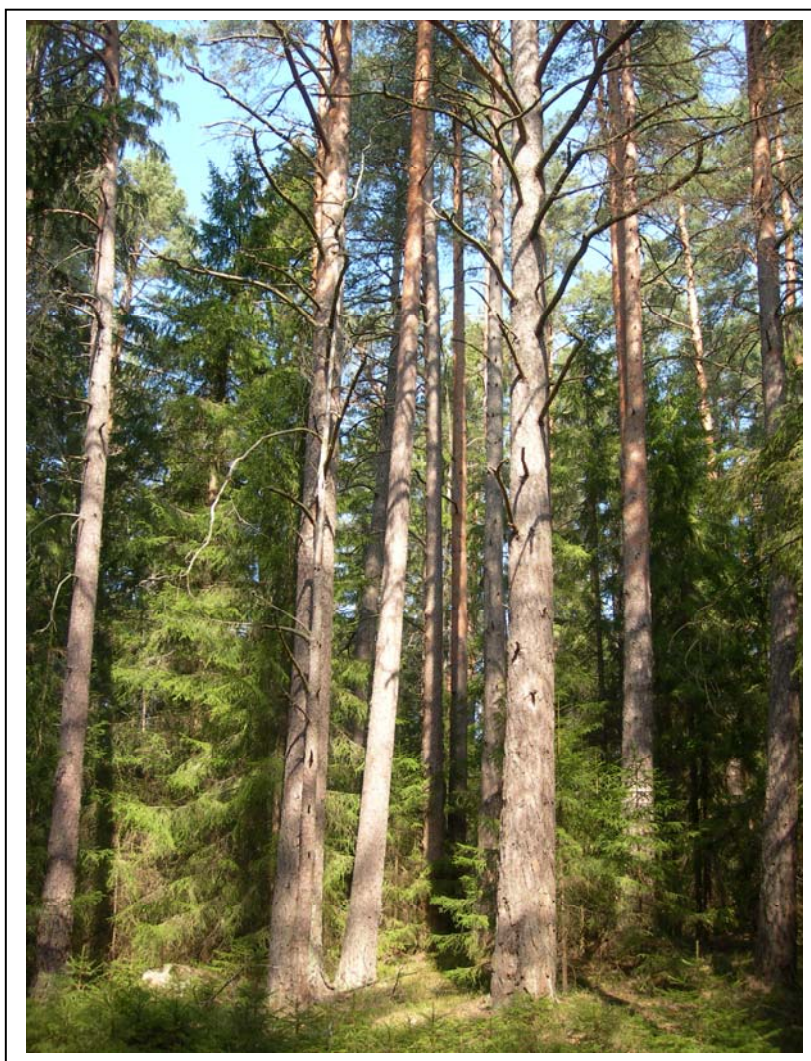

Foto: Länsstyrelsen

Postadress

611 86 NYKÖPING

Besöksadress

Stora torget 13

Telefon

0155 26 40 00 växel

Telefax

0155 - 26 46 80

E-post

lansstyrelsen @d.lst.se

Organisationsnr

202100-2262

Postgiro

35174-2

Bankgiro

5051-8653

Internet

www.d.lst.se

Innehållsförteckning

<i>BESKRIVNING AV RESERVATET</i>	3
1. Syfte med reservatet	3
2. Uppgifter om reservatet	3
3. Naturgeografiska förhållanden	4
4. Historisk och nuvarande markanvändning	4
5. Biologiska värden	4
6. Kulturhistoriska värden	6
7. Värden för friluftsliv och forskning	6
<i>PLAN FÖR RESERVATETS SKÖTSEL</i>	7
1. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	7
2. Friluftsliv	11
3. Uppföljning	11
4. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	12
5. Skötselplankarta	13
6. Källförteckning	14

BESKRIVNING AV RESERVATET

1. Syfte med reservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda ett stort sammanhängande och relativt opåverkat barrskogsområde samt den mångfald av arter som finns knutet till den långa skogliga kontinuiteten och den döda veden.
- strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning och typiska arter i gynnsamt tillstånd.
- friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet, och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

2. Uppgifter om reservatet

Objektnummer	04-02-120
Län	Södermanland
Kommun	Vingåker
Socken	Västra Vingåker
ID-punkt	x = 6549185, y = 1494795
Areal	110,17 ha, varav allt land
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalsterräng
Kulturgeografisk region	Mellanbygden

Uppskattade arealer av olika naturtyper i reservatet:

- Skogsmark	ca 110 ha, varav 110 ha produktiv
Tallskog (fastmark)	ca 11,6 ha
Tallskog (mosse)	ca 44,1 ha
Granskog	ca 32,2 ha
Barrblandskog	ca 17,8 ha
Lövblandad barrskog	ca 2,7 ha
Triviallövskog	ca 0,8
- Våtmark	ca 0,8 ha
- TOTALT	ca 110 ha
Prioriterade bevarandevärden	
- Naturtyper	Barrblandskog, skogbevuxen myr, tallskog

- *Strukturer (landskapselement)* Gamla träd, stående och liggande död ved av olika nedbrytningsstadier
- *Växt- och djursamhällen* Svampar, mossor, insekter och fåglar
- *Arter* Raggtaggsvamp, vedtrappmossa, luddticka, veckticka, bronsbjon, jättesvampmal och spillkråka

3. Naturgeografiska förhållanden

Området ligger på cirka 65-70m över havet och är i huvudsak plant med endast små höjdskillnader och domineras i nordväst av den av tall skogbevuxna Perstorpssmossen. Även i öster och sydöst finns skogbevuxna mossar, som tidigare utgjort delar av den stora mossen. Berggrunden består av gnejsgranit och sedimentgnejs. De lägre partierna domineras av organogena jordar, som i Perstorpssmossen består av ett djupt torvlager. På fastmarksdelarna dominerar sandig-sandig/moig morän, ett tydligt stråk av lite grövre isälvsediment löper utmed vägen som utgör reservatets östra gräns.

4. Historisk och nuvarande markanvändning

Området tillhörde tidigare Högsjö bruk och köptes för ca 15 år sedan av dåvarande Assi Domän (vilket senare blev Sveaskog). De tidigare markägarna bedrev främst blädningsskogsbruk i området, vilket gett upphov till en skog med lång kontinuitet och spridning på trädens ålder. Den ekonomiska kartan från 1950-talet visar att den största delen av gammal och relativt opåverkad skog finns i den västra halvan av reservatets fastmarksdel, påverkningsgraden ökar sedan åt öster mot den gamla vägen.

Reservatet utgörs till betydande del av skogsbevuxen myr som dikats i början på 1900-talet. Enligt Häradskartan från slutet av 1800-talet framgår att den skogbevuxna myren upptog en betydligt större del av området än idag och att den hängde samman i en enhet. Kartan visar även att lövinslaget i området var stort. Myrmarken har med största sannolikhet hävdats och hållits öppen då flertalet gamla torp med tillhörande små åkrar legat runtom reservatet. Torpen, som legat under Högsjö bruk, har säkerligen använt området för slåtter och bete till sina kreatur.

5. Biologiska värden

Perstorpsskogen är ett stort sammanhängande och välarronderat barrskogsområde med mycket höga naturvärden knutna till gammal, opåverkad barrskog. De höga värdena är i första hand knutna till barrskog i ett sent successionsstadium. Halva området består av barrblandskog på fastmark medan andra halvan består av skogbevuxen myr dominerande av tall.

Skog på fastmark

Huvuddelen av detta område utgör reservatets centrala och östra partier och är bevuxen med gammal, grov, flerskiktad och överårig barrskog där många träd mäter ansenliga dimensioner.

Det dominerande åldersintervallet på skogen är 100-200 år men med flertalet betydligt äldre träd. Skogen har en naturlig variation i slutenhet där fält- och bottenskiktet i de slutna partierna domineras av mossor. Arter som knärot och linnea är vanliga. Tidigare bedrevs ett blädningsskogsbruk, vilket gett upphov till en barrblandskog med en lång skoglig kontinuitet och med en stor spridning av trädens ålder. Marken som bitvis är bördig har en tydlig mosaikprägel samt ett inslag av asp, björk och klibbal. Döda träd finns mycket rikligt i form av torrträd, högstubbar och lågor i olika nedbrytningsstadier. Utmärkande i detta objekt är förekomsten av enorma mängder med lågor av barrträd, framförallt stora mängder grova lågor. Bitvis är skogen lycklig där tidigare stormar dragit fram, och här uppträder döda träd i stora mängder. På lågor och andra döda träd växer mängder med klibbtickor och andra vedsvampar. Vissa delar av området har försumpats så att skogen dött när tidigare diken börjat växa igen och tappat sin funktion.

Kärnan av den äldsta och mest opåverkad skogen är främst knuten till den västra halvan av reservatets fastmarksdel med en koncentration till de centralaste partierna. Påverkningsgraden från skogsbruk ökar åt öster där den gamla vägen går. Utmed hela denna väg, vilken även är reservatets östra gräns, finns ett långsmalt stråk med skött produktionsskog.

Skogbevuxen myr

I reservatets norra och västra delar utbreder sig en stor skogsbevuxen myr, den sk Perstorpssmossen, vilken i huvudsak består av äldre olikåldrig tallskog. Åldern ligger i huvudsak mellan 100-200 år, men med inslag av betydligt äldre träd. Ett litet inslag av glasbjörk och gran finns. I mossen finns även några mindre mer blöta och trädlösa delar. Fältskiktet är i huvudsak av ristyp med skvattram, blåbärs- och lingonris. Bottenskiktet domineras av vitmossor, myrbjörnmossa. Döda träd förekommer i form av torrtallar och lågor i olika nedbrytningsstadier. Två stora diken skär genom mossen i nord-sydlig riktning. Det västra utgör del av reservatets västra gräns och är det dike som har störst vattenflöde och avvattande effekt på mossen. Det östra diket skär genom mitten av mossen och delar den i två halvor. Utmed diken syns en tydlig påverkan där skogen är högväxt och med jämnt krontak. Längre åt öster är tallarna mer lågväxta och klena trots en hög ålder.

Flora och fauna

I området råder ett stabilt mikroklimat med hög luftfuktighet och här förekommer flera rödlistade arter bland annat raggtaggsvamp, vedtrappmossa, luddticka och veckticka. Dessutom de två ovanliga insekterna bronsbjörn och jättesvampmal. Förutom en fast stam av tjäder häckar bland annat duvhök och spillkråka i området. Reservatet hyser ett stort antal ovanliga och sällsynta arter och är ett viktigt naturskogsområde av betydelse för bevarande av den biologiska mångfalden i regionen. Arternas möjligheter för spridning till och från området är dock begränsade då området ligger som ett naturskogsisolat i en trakt där produktivt skogsbruk dominerar starkt med få andra skyddade skogar i dess närhet.

Datum

Dnr

2007-12-10

511-5835-2006

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter samt andra skyddsvärda arter registrerat i objektet. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen. Rödlistekategori följer Gärdenfors, U. (ed.) 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. (EN) = Starkt hotad, (VU) = sårbar, (NT) = missgynnad. (S) = signalart enligt Skogsstyrelsen, (Fåg. dir.) = Fågeldirektivet Annex 1

Svenskt namn	Latinskt namn	Rödlistad/ signalart	Notering
Rankstarr	<i>Carex elongata</i>	(S)	Riklig
Repestarr	<i>Carex loliacea</i>	(S)	
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>	(S)	
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	(S)	
Knärot	<i>Goodyera repens</i>	(S)	
Missne	<i>Calla palustris</i>	(S)	
Grönpyrola	<i>Pyrola chlorantha</i>	(S)	Riklig
Stor revmossa	<i>Bazzania trilobata</i>	(S)	
Stubbspretmossa	<i>Herzogiella seligeri</i>	(S)	
Källpraktmossa	<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	(S)	
Långflikmossa	<i>Nowellia curvifolia</i>	(S)	
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	NT	
Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	(S)	Täml. Riklig Täml. Riklig
Kattfotslav	<i>Arthonia leucopellea</i>	(S)	
Gammelgranslav	<i>Lecanactis abietina</i>	(S)	
Grynig blåslav	<i>Hypogymnia farinacea</i>		
Veckticka	<i>Antrodia pulvinascens</i>	NT	Täml. Riklig
Raggtaggsvamp	<i>Hydnellum mirabile</i>	EN	
Luddticka	<i>Inonotus tomentosus</i>	NT	
Svavelrisk	<i>Lactarius scrobiculatus</i>	(S)	
Tallticka	<i>Phellinus pini</i>	(S)	
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	(S)	
Vedticka	<i>Phellinus viticola</i>	(S)	
Kötticka	<i>Leptoporus mollis</i>	(S)	
Bronshjon	<i>Callidium coriaceum</i>	NT	Osäkert fynd
Reliktbock	<i>Nothorhina punctata</i>		
Jättesvampmal	<i>Scardia boletella</i>		
Duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	Fåg. dir. Fåg. dir. VU, Fåg. dir.	Häckar
Tjäder	<i>Tetrao urogallus</i>		Förekomst
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>		
Tretåig hackspett	<i>Picoides tridactylus</i>		Spår

6. Kulturhistoriska värden

Det finns tre registrerade fornlämningar strax utanför reservatet.

7. Värden för friluftsliv och forskning

Perstorpsskogen kan med sina relativt orörda skogar och sammanhängande areal ha ett visst intresse för besökande.

PLAN FÖR RESERVATETS SKÖTSEL

1. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i tre skötselområden, se skötselplankartan. Gränserna kan komma att ändras något framöver, beroende på effekterna av de planerade skötselåtgärderna som innefattar återställande av hydrologi.

Skötselområdena är:

- 1: Barrblandskog med begränsad skötsel**
- 2: Tallskog med skötsel som efterliknar brand**
- 3: Skogbevuxen myr**

Skötselområde 1: Barrblandskog med begränsad skötsel (totalt ca 43,2 ha)

Delområde 1A

Beskrivning

Utgör den största värdekärnan av reservatet, denna del har till stor del undgått modernt skogsbruk där främst blädningshuggning tidigare förekommit. Skogen är inne i ett sent successionsstadium och inom större delen av området råder en intern beståndsdynamik där nya träd förnygrar sig i mindre luckor som uppstår naturligt när andra träd dör och faller omkull. Skogen är olikåldrig och består av en stor andel död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner. Bitvis finns partier med mycket tall av grova dimensioner, främst i anslutning till de få höjdparter som finns inom delområdet. I södra änden finns ett parti med stort inslag av medelålders björk samt ett parti längst i sydost med tät 35-årig granskog där ett stort antal gamla, stora och vidkroniga tallar står insprängda. Granarna har nått den höjd att de börjar växa in i kronorna på tallarna. Genom området går det flera diken som avvattnar de intilliggande skogbevuxna myrarna.

Bevarandemål

Bibehålla barrblandskog av gran och tall där inget trädslag överstiger 70%

Bibehålla ett högt lövinslag, riktvärde 15-20% av trädslagsfördelningen

Relationen död/levande ved skall vara minst 1/5

Skötselåtgärder

På kort sikt gäller till stor del fri utveckling, vissa insatser är dock aktuellt för att skapa gläntor, gynna löv samt frihuggning av de gamla stora tallarna där granarna växt upp i kronorna. Även insatser för att lägga igen de dikessystem som går genom området så att skogen i dess anslutning störs och blir försumpad.

På längre sikt kan det bli aktuellt med naturvårdande skötsel om skogen blir alltför grandominerande och alltför tät. Avsikten med skötseln är då att efterlikna en brandstörning för att få till en förnygring av pionjärarter som tall och triviallöf, vilka har svårt att förnygra sig inne i slutna skogar. Dessa åtgärder blir då främst koncentrerade till de få höjderna i området.

Delområde 1B*Beskrivning*

30-årig gallrad granplantering i nordost.

Bevarandemål

Barrblandskog med gran och tall där inget trädslag överstiger 70% av trädslagsfördelningen

Ett högt lövinslag, riktvärde 15-20% av trädslagsfördelningen

Öka mängden död ved

Skötselåtgärder

På kort sikt gallra samt skapa stora öppna luckor för att få till ett bestånd som är flerskiktat samt en föryngring av tall och löv. Mycket av gallringsresterna läggs omkull kors o tvärs samt i högar där lövträd sedan har möjlighet att komma upp undan viltbete

På längre sikt skapa död ved och öppna upp gläntor

Delområde 1C*Beskrivning*

En småkuperad holme i sydväst som är helt omgiven av myrmark. Ett stort antal gamla, stora och vidkroniga tallar står insprängda bland olikåldriga granar.

Bevarandemål

Barrblandskog med gran och tall där inget trädslag överstiger 70% av trädslagsfördelningen

Ett högt lövinslag, riktvärde 15-20% av trädslagsfördelningen

Relationen död/levande ved skall vara minst 1/5

Skötselåtgärder

På kortsikt gäller till stor del fri utveckling. Vissa insatser kan bli aktuella för att skapa gläntor, gynna löv samt frihuggning av de gamla stora tallarna där granarna växt upp i kronorna.

På längre sikt kan det bli aktuell med naturvårdande skötsel om skogen blir alltför grandominerande och alltför tät. Avsikten med skötseln är då att efterlikna en brandstörning för att få till en föryngring av pionjärarter som tall och triviallöv, vilka har svårt att föryngra sig inne i slutna skogar.

Skötselområde 2: Tallskog med skötsel som liknar brand (totalt ca 7,5 ha)*Beskrivning*

Skötselområdet följer den smala remsa utmed områdets östra gräns där marken utgörs av sandiga isälsavlagringar. Här har rationellt skogsbruk bedrivits och områdena består av ett nyupptaget hygge och en gallrad tallskog.

Delområde 2A*Beskrivning*

Denna del utgörs av reservatets sydöstra spets och är en 90-årig enskiktad, gallrad och homogen tallskog med en del 2-3m björkar börjar komma upp i luckorna. Bottenskiktet utgörs av en tät matta av vägg- och husmossa medan rikliga mängder av blåbärs- och lingonris utgör fältskiktet. Tillgången på död ved är ytterst sparsam och utgörs av en handfull torrakor. Några

gamla tallar och aspar finns i kanten mot Menestugan. Utmed kanterna finns spår av tidigare husbehovstäcker.

Bevarandemål

Flerskiktad tallskog med minst 70% tall

Ett högt lövinslag, riktvärde 15-20% av trädslagsfördelningen

Mängden död ved ska öka

Skötselåtgärder

Åtgärder som efterliknar brandens funktion i syfte att skapa död ved i form av stående och liggande träd, öppna solbelysta luckor där tall och triviallöf kan förnygras och ge upphov till en flerskiktad tallskog.

Delområde 2B

Beskrivning

Smal remsa som löper utmed vägen i östra gränsen och utgörs av ett 7-årigt hygge med enstaka fröträd som lämnats kvar. Tallplantor och en del granplantor har börjat bli ungefär knähöga, annars rätt gles förnygring. Tall och löf uppvisar påverkan av viltbete.

Bevarandemål

Flerskiktad tallskog där minst 70% av trädslagsfördelningen är tall

Ett högt lövinslag, riktvärde 15-20% av trädslagsfördelningen

Öka mängden död ved

Skötselåtgärder

På kort sikt kan det behövas aktiva metoder för att gynna förnygringen av tall och löf, förslag är att fläckmarkbereda och därefter släpa ut gran och lägga i stora högar över så att löf och tall kan växa upp i skydd från viltbete.

På längre sikt ska det till åtgärder som efterliknar brandens funktion i syfte att skapa död ved i form av stående och liggande träd, öppna solbelysta luckor där tall och triviallöf kan förnygras och ge upphov till en flerskiktad tallskog.

Skötselområde 3: Skogbevuxen myr (totalt ca 59,4 ha)

Beskrivning

Utgör största delen av reservatet och omfattar hela norra och västra delen samt mindre partier i öster och sydöst. Hela mossen hade tidigare en större utbredning där alla dessa delar satt ihop i en enhet. Genom utdikning under tidigt 1900-tal har arealen fuktig mark minskat.

Delområde 3A

Beskrivning

Utgörs av den sk Perstorpsmossen i norr och nordväst. Två stora diken går parallellt i nord-sydlig riktning genom mossen. Det västra av dem utgör del av reservatets västra gräns och är det dike som har vattenflöde och avvattande effekt på mossen. Det östra diket skär genom mitten av mossen. Delen som är mellan diken har en tydlig dikespåverkan där skogen är

högväxt med jämnare krontak. Längre åt öster är tallarna mer lågväxna och klena trots en ålder på 100-200 år.

Bevarandemål

Återställd hydrologi i områdets centrala delar

Ökad andel död ved

Skötselåtgärder

Undersöka möjligheten att lägga igen det stora diket som delar mossen i mitten.

Till stor del fri utveckling med vissa insatser för skapande av död ved.

Delområde 3B*Beskrivning*

Utgörs av en kraftigt dikespåverkad del i reservatets sydvästra kant med 65-årig skött skog som domineras av gran.

Bevarandemål

Återställd hydrologi i områdets nordöstra del

Hög andel död ved

Ökad andel tall och löv

Skötselåtgärder

Undersöka möjligheten att lägga igen delar av det stora diket som kommer från nordost fram till reservatets gräns i väster.

Till stor del fri utveckling med vissa insatser för skapande av död ved. Vid ev återställning av hydrologin ska tall och löv gynnas.

Delområde 3C*Beskrivning*

Långsmal dikespåverkad tallmosse i sydöst som avvattnas åt väster och åt söder. Norra halvan är upptorkad med stort graninslag medan den centrala delen innehåller ett fint parti. Den södra delen följer ett gammalt dike utmed vilket det tidigare har huggits och träden är yngre.

Bevarandemål

Återställd hydrologi

Hög andel död ved

Skötselåtgärder

Lägga igen hela dikessystemen väster och söder om mossen och följa upp att man får önskad effekt.

Delområde 3D*Beskrivning*

Litet område utmed nordöstra kanten, påverkat av diket som avvattnar åt väster samt hygge åt öster, stort graninslag.

*Bevarandemål**Återställd hydrologi**Hög andel död ved**Ökad andel tall och löv**Skötselåtgärder*

Lägga igen hela dikessystemet väster om mossen fram till stora mossen och följa upp att man får önskad effekt.

2. Friluftsliv*Beskrivning*

En parkeringsplats med plats för några bilar ska iordningställas samt att en informationsskylt ska placeras ut enligt markering på skötselplankartan. Två stigar om vardera ca 3 km och 4,5 km markeras ut enligt skötselplankartan.

*Skötselåtgärder**Anlägga och underhålla stigar.**Placera ut informationsskylt.**Iordningställa parkeringsplats.***3. Uppföljning****Uppföljning av bevarandemål**

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Informationsskylt

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart 12:e år för:

- Typiska arter
- Utbredning av naturtyper
- Strukturer

Uppföljning av skötselåtgärder

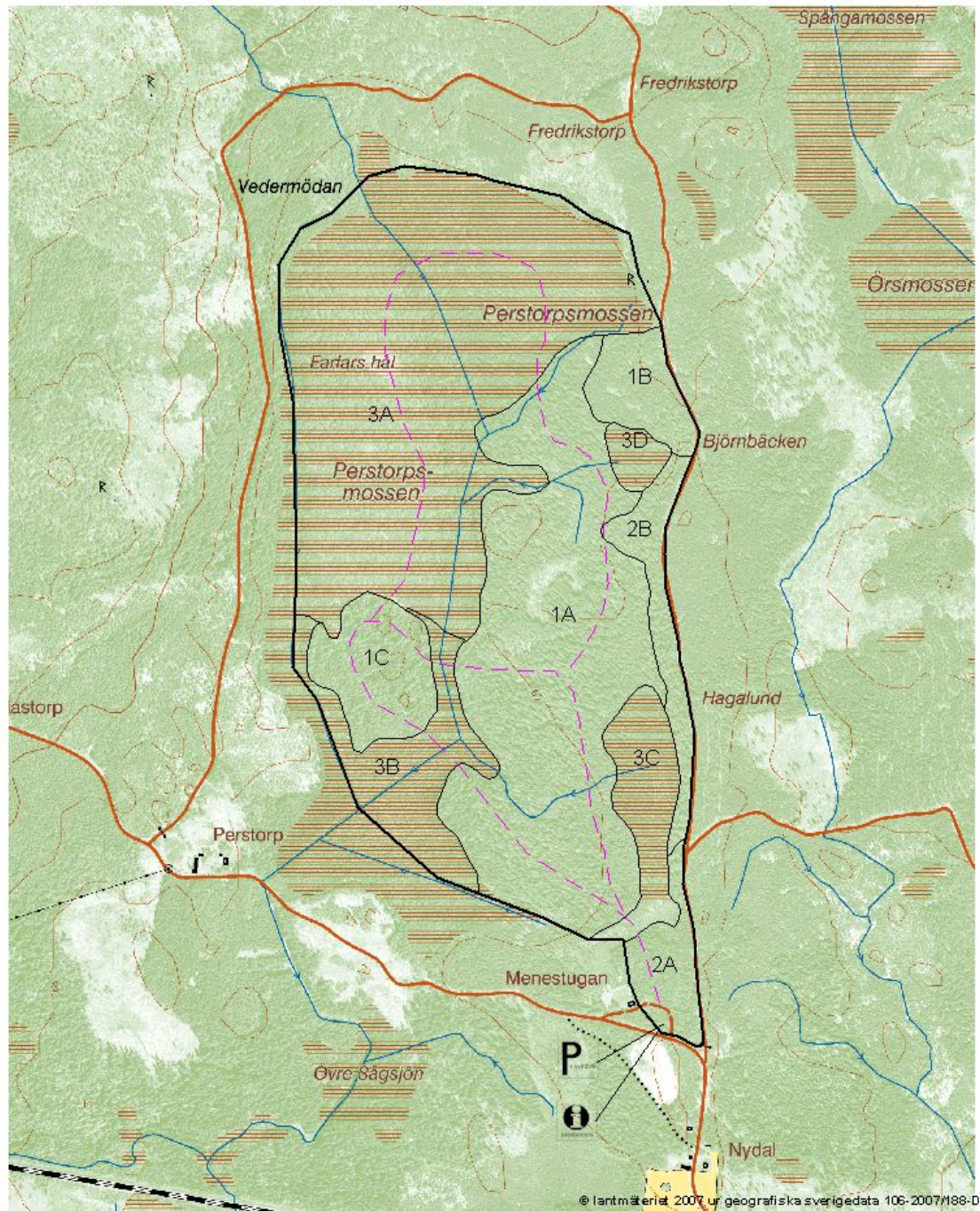
Entreprenörer ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts.

4. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet	Finansiering
Frihugga tallar	2009	Skötselområde 1A, 1C,	2	Skötselanslag
Öppna upp gläntor/luckor	2009	Skötselområde 1B, 1C, 2A	2	Skötselanslag
Tall/löv föryngring	2009	Skötselområde 2B	2	Skötselanslag
Återställa hydrologi	2009	Skötselområde 1A, 3C, 3D	1	Skötselanslag
Utreda möjligheten att återställa hydrologi	2009	Skötselområde 3A, 3B	2	Skötselanslag
Större störningar	2030	Skötselområde 1A, 1C, 2A, 2B,	2	Skötselanslag
Större störningar	2050	Skötselområde 1A, 1C, 2A, 2B,	2	Skötselanslag
Röjning och uppmärkning av stig	2008	Friluftsliv	1	Skötselanslag
Informationsskylt	2008	Friluftsliv	1	Skötselanslag
Parkeringsplats	2008	Friluftsliv	1	Skötselanslag
Gränsmarkeringar	2007	Friluftsliv	1	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	Samtliga områden	1	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	Skyltar och stigar varje år. Övriga mål vart 6:e år, respektive vart 12:e år.	Samtliga områden	1	Anslag för uppföljning

5. Skötselplankarta

Perstorpsskogens naturreservat Skötselområden

- 1. Barrblandskog
- 2. Tallskog
- 3. Skogbevuxen myr

Markerad stig

Parkeringsplats

Informationsskylt

0 100 meter

6. Källförteckning

Ekonomiska kartan över Sverige. Kartlagd år 1950. Kartblad 09598.

Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. 2005.

Häradskarta. Karta öfver Oppunda härad, 1904.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Våtmarksinventeringen*. Objekt nr 4347, klass 2.

Nordiska ministerrådet. *Naturgeografisk regionindelning av Norden*. NU-serien B 1977:34.

Rydberg, H. och Wanntorp, H-E. Botaniska sällskapet i Stockholm. *Sörmlands flora*. 2001.

Skogsvårdsstyrelsen, Bo Karlsson, 2004. *Naturvärdesbeskrivning* efter fältinventering till Statskogsutredningen.

Skogsvårdsstyrelsens sumpskogsinventering.

Sveaskog. *Nyckelbiotopsinventering*.

Sveriges Geologiska undersökning. *Jordartskartan*. Digital utgåva. 1986.

Sveriges Geologiska undersökning. *Berggrundskartan*, 1986. 9F Finspång NO. Skala 1:50 000..

Södermanlands Hembygdsförbund. *Sörmlandsbygden 1988:2 eller 1*, årsbok utgiven av Södermanlands hembygdsförbund. 1988.